

В Угор. Нар. Республіці встановлено держ. премію ім. Б. Балажа в галузі кінематографії. В статтях «Люто змагаємось» та «Нові фільми — нове відчуття життя» (обидві — 1933), в кн. «Дух фільму» (1935, розділ «Соціалістичний реалізм») розглянув кінострічки «Іван» і «Земля» О. Довженка. Згадки про фільми О. Довженка є і в його кн. «Кіно. Становлення й суть нового мистецтва» (1968). Обидві книги вийшли в Москві рос. мовою.

Тв.: Укр. перекл.— Карлусь Бруннер, Х., 1939; Рос. перекл.— Дух фільма, М., 1935.
Літ.: Мегела І. Багатогранність обдаровання. «Все-світ», 1984, № 8. *І. П. Мегела.*

БАЛАКА Іван Терентійович [15 (28).III 1907, с. Шевченкове, тепер Пологівського р-ну Запоріж. обл.— 28.X 1978, Харків] — укр. рад. літературознавець, доктор філол. наук з 1969, професор з 1970. Член КПРС з 1938. Закінчив 1937 Київ. ун-т. У 1945—49 викладав у Львів. пед. ін-ті, з 1949 — зав. кафедрою укр. л-ри Харків. ун-ту. Досліджував творчість Т. Шевченка, І. Франка, Марка Вовчка, М. Кропивницького, Б. Грінченка, М. Драгоманова, укр.-рос. літ. взаємини, історію укр. літ. критики, значення революц.-демократичної критики у розвитку укр. л-ри. Автор праць: «Патріотизм у поезії Шевченка» (1939), «М. Драгоманов про російську літературу» (1960) та ін. *Л. Г. Бикова.*

БАЛДАН Намжил Гармайович (20.X 1907, с. Оронгой, тепер Іволгінського р-ну Бурят. АРСР — 1.IX 1984, м. Улан-Уде) — бурят. рад. драматург, нар. письменник Бурят. АРСР з 1973. Член КПРС з 1940. Закінчив 1932 Бурят. технікум мистецтв (Улан-Уде). У п'єсах Б. відображено становлення Рад. влади в Бурятії, класову боротьбу на селі, перемогу колгоспного ладу: «Куркуль і підкуркульник» (1930), «Прорив» (1932), «Хто він?» (1933), «Один з багатьох» (1935), «Двоє друзів» (1936), «Бабка-Барасбатор» (1943), «Полум'я» (1953), «Степовий сокіл» (1971). Автор лібретто опер і балетів «Красуня Ангара», 1957; «Побратими», 1958). Підготував зведений текст бурят. героїч. епосу «Герсер» (1943—76). Переклав п'єсу О. Корнійчука «Платон Кречет».

Тв.: Рос. перекл.— Пьесы, М., 1980. *С. Ж. Балданов.*

БАЛЕГА Юрій Іванович (22.XII 1928, с. Богаревича, тепер Іршавського р-ну Закарп. обл.) — укр. рад. літературознавець і критик, канд. філол. наук з 1959. Член КПРС з 1955. Закінчив 1953 Ужгород. ун-т, з 1957 працює в ньому. Досліджує літ. процес на Закарпатті (кн. «Література Закарпаття двадцятих — тридцятих років ХХ століття», 1962). Автор монографій «Партійність літератури» (1965), «Художні відкриття чи правда факту?» (1969), упорядник збірника творів закарп. поетів-антифашистів «Віщій вогонь» (1974) та зб. вибраних творів Ю. Боршош-Кум'ятського «Червона калина» (1980).

О. В. Мишанич.

БАЛІЙ Степан (Стефан Максим) Володимирович (4.II 1885, с. Великі Бірки, pobl. Тернополь — 13.IX 1952, Варшава) — укр. і польсь. психолог. Член Польс. АН. Закінчив 1907 філол. ф-т Львів. ун-ту, в Берліні й Парижі здобув мед. освіту. Доктор філософії й медицини (1911). Вчителював у гімназіях Перемишля, Тернополя, Львова. Читав курс логіки у Львів. таємному ун-ті. З 1927 жив і працював у Польщі: з 1927 — професор, 1928—52 — зав. кафедрою дитячої й пед. психології Варшав. ун-ту; 1936—51 — директор Варшав. пед. ін-ту спілки вчителів. Автор перших у Галичині підручників з психології

укр. мовою. Наук. праці — з питань дитячої, пед. та соціальної психології. Досліджував психологію творчості Т. Шевченка, Ю. Словацького, С. Жеромського («З психології творчості Шевченка», 1916; на цій праці позначив вплив фрейдизму; «Психологічні замітки про виникнення поеми Словацького „В Швейцарії“»; «Творча особистість Жеромського», 1936).

Тв.: З психології творчості Шевченка, Львів, 1916; Трійця в творчості Шевченка, Львів, 1925; Нарис психології. Львів, 1922; Нарис логіки, Львів, 1923.
Літ.: Кирилюк Е. Кризь магійний кристал. «Вітчизна», 1975, № 3. *О. Т. Губко.*

БАЛІКА Богдан (Божко) Якович (рр. н. і см. невід.) — автор пам'ятки укр. істор.-мемуарної прози 17 ст. «О Москві і о Дмитрії, царюку московском ложном». Був сином київ. вїта. У червні 1612 разом з київ. купцями прибув до Москви, захопленої польсько-шляхет. інтервентами, яких невдовзі обложило рос. нар. ополчення, що піднялося на боротьбу за визволення столиці. У спогадах Б. описує ці події. Розповідь уривається січнем 1613, коли у Москві готувалися обирати нового царя. У мові пам'ятки багато полонізмів.

Тв.: Записки киевского мещанина Божка Балыки о московской осаде 1612 года (Из летописного сборника Ильи Кошачковского), «Киевская старина», 1882, № 7.

О. В. Мишанич.

БАЛІКА Дмитро Андрійович [9 (21).IX 1894, с. Седнів, тепер смт Черніг. обл.— 9.IV 1971, Горький] — укр. і рос. рад. бібліотекознавець і бібліограф, професор з 1927. Закінчив 1912 Черніг. реальне уч-ще, 1916 — Петрогр. політех. ін-т і 1920 — Томський ун-т. З 1921 — на бібліотечній роботі в Києві, 1927—30 працював у *Книгознавство українському науковому інституті*. З 1930 — в Горьківському пед. ін-ті. Осн. праці з бібліотекознавства і бібліографії («Бібліотека і читач на Україні», 1930, та ін.). У 20-х рр. обгрунтував теорію бібліологічної педагогіки. Автор розвідок про 6-ми М. Горького і П. Мельникова, кн. «Нижегородские годы семьи Ульяновых» (вид. 1981, у співавт.) та ін.

Літ.: Дмитро Андрійович Балика (1894—1971 рр.), «Бібліотекознавство та бібліографія», 1971, в. 10; Библиографический указатель работ проф. Д. Балыки, опубликованных им в 1912—1942 гг. Горький, 1942. *В. С. Брюховецький.*

БАЛКАРОВА Фоусат Гузерівна (5.X 1932, с. Кішпек, тепер Баксанського р-ну Каб.-Балк. АРСР) — кабард. рад. поетеса, нар. поетеса Каб.-Балк. АРСР з 1982. Член КПРС з 1960. Закінчила 1960 Літ. ін-т ім. О. М. Горького (Москва). Автор книжок віршів і поем «Світано» (1958), «Гаптую небо» (1967), «Струни сонця» (1969), «Шукаю тебе, батьку» (1975), «На Батьківщині усе каміням — золото» (1982), «Стремено мрії» (1983), «Зорі кришталевої дзвін» (1986) та ін., кількох п'єс. Переклала кабард. мовою вірші Т. Шевченка «І досі сниться: під горою», «Не гріє сонце на чужині», «Ой гляню я, подивлюся», «Та не дай, господи, нікому», «У нашій раї на землі», «По улиці вітер віє» (1964 та ін. Укр. поет А. Бортяк присвятив поетесі вірш «На вечорі Фоусат Балкарової» («Літературна Україна», 1973, 4 грудня). Укр. мовою окремі вірші Б. переклали І. Глинський, Л. Пастушенко, Н. Ткаченко, Н. Гнатюк.

Тв.: Рос. перекл.— Ожидание чуда. Поэмы, М., 1980. *А. М. Дяченко.*

БАЛКАРСЬКА ЛІТЕРАТУРА — л-ра балк. народу, який разом з кардинцями населяє територію Каб.-Балк. АРСР. Виникла в роки Рад. влади з появою писемності балк. мовою. Балкар. фольклор сягає корінням у *нартський епос* — монументальний епос кавказ. народів. Б. л. спирається на традиції нар. поезії і досвід рос.